

Flyvevåbnets historiske aktiviteter

2024

Flyvevåbnets historiske aktiviteter 2024

Udgivet af:
Flyvevåbnets Historiske samling
Bygning 463
Herningvej 47
7470 Karup J
Tlf.: 72 81 16 52

Mail: flyhis@mil.dk
www.flyhis.dk

Ansvarshavende:
Seniorsergent Henrik Hjorth
Redaktion: Jørgen Maltvedgaard
Layout: Sten Weidinger Jessen

Tryk: Krypto- Kort- og Publikationssektionen, FMI

Forsidebilledet:
*Montage af Flyvevåbnets fly gennem tiden,
af Mads Bangsø*

2024 Flyhistoriske aktiviteter

Af Henrik Hjorth, seniorsergent, leder af Flyvevåbnets Historiske Samling

Når man kigger tilbage på 2024 er det igen et år fyldt med aktiviteter. Der er stadig god opbakning og frivillige til det Flyhistoriske arbejde.

Der kommer stadig nye til og flere af dem stiller med en solid faglig baggrund som vi har stor nytte af.

Livgarden

I januar blev vi kontaktet af lederen af Livgardens Historiske samling hvor man arbejdede på en udstilling om H.M. Kongens uddannelse i Forsvaret, herunder Flyvevåbnet.

FLYHIS bidrog med de ønskede detaljer omkring uddannelsesforløbet og bistod ved fremskaffelsen af ønskede effekter til udstillingen. Udstillingen kan ses hos Livgardens Historiske samling på Gothersgade kaserne.

Farvel til Lars Hansen

I februar gik en værdsat medarbejder, Lars Stenhuus Hansen på pension. Vi havde alle håbet at Lars ville fortsætte lidt endnu, men han fik et godt tilbud, tættere på hans bopæl og så valget var ikke så svært for ham.

Jeg tror at vi alle kommer til at savne Lars gode humør og ønskes herfra god vind fremover i hans nye job.

Med afsæt i pågående besparelser i Forsvaret, har man valgt at udskyde genbesættelsen af stillingen indtil videre.

Det vil uden tvivl påvirke vores aktivitetsniveau da den faste besætning nu består af 1 på fuld tid og en på deltid.

F-100

F-100F GT-827 blev samlet i Værløse. Takket været en stor indsats fra FW pensionisterne alias Team Tordenjet har udstillingen fået en perle at fremvise. Man kan ikke rose teamet fra Skrydstrup nok for indsatsen, de har ydet for at renovere flyet. Efterfølgende har der været stor interesse omkring flyet, herunder specielt tidligere piloter og teknikere på typen.

F-16

ET-210 blev transporteret til Forsvarets Værkstedstjeneste i Aalborg af FLYHIS. Flyet er solgt til Argentina og skal anvendes som træningsfly på jorden.

Kræftramte børn

Værkstedsgruppen Karup deltog i april i arrangementet Forældre med kræftramte børn i Nørre Uttrup.

Vi var glade for at kunne deltage i arrangementet, for familier der ikke har haft det lige nemt her i livet.

Tidligere ansatte i FLV

Vi bliver gentagende gange kontaktet af familiemedlemmer til tidligere ansatte, der har været tjenestegørende i FLV.

De søger som oftest svar på levnedsløb eller hændelser relateret hertil. Det er altid en interessant opgave at klarlægge forløb der berører en tidligere ansats vej gennem Flyvevåbnet.

For efterkommerne kan vi bidrage med svar på de spørgsmål de måtte have, som de ikke nåede at få afklaring på medens der var mulighed for det.

Vi har også fået forespørgsler på gamle kollegaer som man har været på uddannelse med i Flyvevåbnet.

Enkelte gange på tværs af nationer. Sidst søgte en Canadisk pilot at komme i kontakt med en dansk holdkammerat fra flyveskolen i Canada 1968.

Forbindelsen var knækket engang i 1980-erne. Gennem vores netværk lykkedes det at få ham sat i forbindelse med hans danske holdkammerat.

I nævnte tilfælde var forbindelsen genetableret inden for en arbejdsdag.

Historien går i ring.

I februar var jeg i Hadsten og hente forskellige effekter hos datteren til en tidligere pilot i FLV.

Efter faderen forlod FLV overtog han familiens gård i Farum, nærmere gården i Paltholm. Den blev senere revet ned for at gøre plads til en skole samme sted.

Samme sted cyklede jeg forbi i 1970-erne på vej til skole uden at regne med at jeg skulle blive kontaktet af datteren til gårdejereren 4 årtier efter!

Faderen, Hans Lars Hansen (LAN) fik en del af sin pilotuddannelse på F-51 "Mustang" jagerfly i USA i 1951-52 og er nulevende.

Skive

I marts blev F-16 opstillet på Skive kaserne til støtte for rekruttering.

I april måned afholdtes et arrangement ifm NATOS 75 års jubilæum i Messe Center i Fredericia.

FLYHIS deltog med F-16 og F-35 mock-up, Draken team med cockpit og DAFARO med AIREVAC køretøj.

Godt gået af alle grupper der deltog; Team Tordenjet, Aalborg pensionist-gruppe, Værløse hangar 2 og DAFARO.

Konkurrerer I med Hjemmeværnet?

Slet ikke - men DAFARO, en associeret gruppe med udrykningskøretøjer fra Flyvevåbnet, træder selvfølgelig til når der opstår et hjertetilfælde.

Dette var tilfældet ved arrangementet i Fredericia og pensioneret DOC Christian Tollund blev genindkaldt for en kortere periode.

En person havde fået et ildebefindende med indikationer på et hjertetilfælde og da der ikke var en sanitetsvagt i området trådte DAFARO til.

Kaj Birksted

Den ene af de to Kaj Birksted buste i Danmark er nu udstillet på Flyvevåbnetts officersskole, nærmere betegnet på Svanemøllens Kaserne.

Ud fra et ønske om at bibringe eleverne mere indblik i vores historie, anmodede Flyvevåbnetts officersskole Flyverkommandoen om udlån af busten.

Dette blev naturligvis imødekommet og FLYHIS transporterede den dertil i maj måned, så den var klar ved lanceringen af en ny biografi om Kaj Birksted.

Lynx

I juni blev Lynx helikopter S-134 overdraget til FLYHIS og afventer udstilling på Krigsmuseet i København.

Overdragelsen var en kulmination på 6 års forhandlinger med FMI. Normalt venter jeg med at takke til sidst, men i dette tilfælde er det på sin plads at rette en særlig tak til tidligere CH FMI GL Kim J. Jørgensen for hans medvirken til at overdragelsen lykkedes med helikopteren intakt.

Udstilling Aalborg

Samme måned blev både F-16 og F-35 udstillet i Aalborg storcenter. Med afsæt i økonomi og FLYHIS bemandingssituation fordrede opstillingen, at centeret skulle bidrage med både transport og "manpower" for at få enderne til at hænge sammen.

Det er tredje gang vi har anvendt konceptet med succes. Vi må vi nok se i øjnene at det er vejen frem for den type arrangementer.

Veteranstævne

Nordisk veteranstævne blev afholdt med ca. 100 soldaterkammerater fra de nordiske lande. I forbindelse med en rundtur på flyvestation Karup besøgte Draken Team Karup i deres shelter på flyvestationen.

Reunion

For andet år i træk blev ESK 725/729 Re-Union afholdt hos FLYHIS. I år var Draken Team vært for over 80 deltagere og vi kan kun glæde os over at delta-gerantallet er øget i forhold til sidste år.

Tilsyneladende er det blevet lidt af et tilløbsstykke, måske på grund af muligheden for at opleve et Draken fly, der bliver startet op.

Flagdag

Flagdagen blev markeret med F-16 opstilling ved Slagelse kommune.

Det var en fin lejlighed til at mødes med særdeles høflige borgere og pårørende til veteraner.

Vejret var med os og kunne ikke være bedre på en sensommer aften.

T-33 vartegn

I september blev Flyveskolens vartegn, et T-33 fly, nærmere DT-497, igen sat op efter en større overhaling. Efter et stormvejr i 2022 blæste flyet ned og satte sig på halen.

Foruden reparation af befæstelsen blev flyet malet af Pensionistgruppen i Karup. Det er rigtigt godt gået af nogle gutter godt oppe i alderen der ikke ville acceptere en kassation af Flyveskolens varetegn.

Flyet er i øvrigt det sidste T-33 fly der blev taget ud af drift.

Piper L-18C

11. oktober gik Piper L-18C OY-AZZ i luften igen efter en total istandsættelse ved Aeronautisk Aktivitetscenter Avedøre.

Flyet fremstår som nyt, selv med nye decals reproduceret af serigrافي værkstedet ved Forsvarets Værkstedstjeneste Flyvestation Aalborg.

Tak

Vi kigger igen tilbage på et aktivitetsfyldt år hvor med masser af gode opgaver med udspring i bevarelsen af vores fælles historie.

Til sidst skal der lyde en stor tak til de der støtter os i dagligdagen herunder;

- Forsvarskommandoens Forsynings-element,
- Forsvarets Værkstedstjeneste,
- Forsvarets Materiel og Indkøbs styrelse
- Helicopter Wing Flyservice.

Af OL Niels H. Arvedsen (pensioneret)
FLYHIS – bestyrelsesmedlem i Jubilæumsfonden

I 2024 har Jubilæumsfonden valgt 3 kandidater, som med deres engagement og bidrag er med til udfylde og indfri Fondens formål for modtagelse af legat.

Formanden GM Jan Dam har ved forskellige lejligheder uddelt legaterne til følgende modtagere:

Oberstløjtnant af Reserven Ejner Kristensen.

Ejner Kristensen har i sin tid som aktiv reserveofficer 1969 – 2009 hovedsageligt haft sin tjeneste ved FW SKP og i en periode tjenstgørende i daværende FTK og mangeårigt medlem af PARU / FLV, hvor Ejner's engagement og konstruktive ideer, som ofte førte til gode løsninger for FLV og FLV RES.

Ejner har i de forløbne 14 år siden sin afgang som aktiv OL-R formået at opbygge og vedligeholde en aktiv pensionistforening på sin gamle arbejdsplads på FW SKP.

I denne rolle har vi set Ejner søsætte og være med til at gennemføre flere store arrangementer. Her skal blot nævnes fejringen af 40 år med F-16 i JAN 2020 samt F-35 First Aircraft Arrival i OKT 2023.:

Begge arrangementer tiltrak et meget betydeligt antal militære og civile chefer og interessenter.

Legatet til Ejner Kristensen på 10.000 kr. blev udleveret om aftenen den 03. oktober 2024 i forbindelse med en generalforsamling og middag i 5 kr. klubben på Fighter Wing, hvilket var en god mulighed for at hylde Ejner Kristensens indsats i venskabeligt lag.

Mads Bangsø (Lektor).

Mads Bangsø – arkitekten – er legatmodtager på baggrund af hans arbejde med layout og design af bemalingen på E-191, hvilket resulterede i Dannebrogsflyveren, som var en afholdt del af FLV F-16 flåde frem til at denne blev malet om henset, at E-191 er blevet malet om i forbindelse med donation til Ukraine.

Dannebrogflyveren har betydet meget for FW SKP og Flyvevåbnet men i særdeleshed også for den danske befolkning, ligesom den har været et tilløbsstykke ifm. air shows i udlandet. Projektet har derfor som helhed bidraget særdeles positivt til Flyvevåbnets anseelse hjemme som ude.

Mads har med sin altid positive indstilling, parathed og fleksibilitet været en afgørende bidragsyder til projektet med Dannebrogflyveren og lignende provoverende projekter, hvilket har bidraget positivt til Flyvevåbnets anseelse både nationalt, som internationalt.

Mads er ligeledes ophavsmanden til designet på "Half Century Falcon", Dannebrogfly nr. 2. E-006. Hertil skal nævnes, at Mads udelukkende bidrager med sine evner og arbejde på frivillig basis og egen interesse for Flyvevåbnet.

Legatet til Mads Bangsø på 10.000 kr. blev uddelt om morgenen den 3. oktober 2024 under en forelæsning på Rysensteen Gymnasium, hvor Mads Bangsø er ansat.

Kaptajn Troels K. D. Vang (TEO).

TEO er med sit engagement og dedikation ganske enkelt en reklamesøjle for Flyvevåbnet.

Blandt andet som DEMO pilot har han været en vigtig bidragsyder til projektet "Dannebrogflyveren", der har høstet positiv anseelse for Flyvevåbnet nationalt som internationalt.

TEO er ligeledes ophavsmanden for sider for F-16 DEMO på sociale medier, der følges med stor interesse og succes.

Legatet på 10.000 kr. blev uddelt på Flyvestation Skrydstrup den 21. oktober.

Kort om

Flyvevåbnets Jubilæumsfond

Som omtalt i tidligere udgaver, så blev Flyvevåbnets Jubilæumsfond oprettet 1. juni 1991 og ledes af en bestyrelse bestående af Chefen for Flyvevåbnet (formand), en repræsentant for flyvevåbnets stampersonel, reserveofficererne, pensionerede officerer og Flyvevåbnets Soldaterforening.

Jubilæumsfonden har til formål gennem uddeling af legater at støtte:

Personer eller institutioner, der har ydet en påskønnelsesværdig indsats for Flyvevåbnet, eller der som tjenstgørende i Flyvevåbnet har ydet en sådan indsats for Forsvaret. Personer eller institutioner, der virker til gavn for Flyvevåbnets anseelse i Danmark eller udlandet, eller som bidrager til øget forståelse for Flyvevåbnets rolle i totalforsvaret. Studier eller udgivelser af publikationer om luftmilitære emner. Støtte og donationer til Flyvevåbnets Jubilæumsfond modtages gerne og kan indbetales på: MobilePay 63639 eller på konto: REG. 9255 Konto nr. 3194 441 818.

Forslag til modtagere af legat bedes tilsendt: FLYVEVÅBNETS JUBILÆUMSFOND, Flyverkommandoen, Herningvej 30, 7470 Karup, e-mail: CAS-RDAF@mil.dk

Værløse Flyhistoriske Hangar

v/ Hasse Grandal, formand

Den 1. oktober 1984 blev pensionistforeningen for ansatte ved Flyvestation Værløse og Flyverkommandoen oprettet.

Pensionistforeningen har siden da haft flere navne, men er i dag VÆRLØSE FLYHISTORISKE HANGAR.

Vedtægterne har da også måtte ændres nogle gange, for at vi så i dag -40 år senere - står med Hangar 2, en masse fly og dejligt mange medlemmer.

Vi kunne lørdag den 17. august fejre jubilæet og det blev en rigtig god dag. Dagen startede som sædvanlig med vores lørdagsåbning, som blev krydret med Hjemmeværnsdistrikt Københavns Musikkorps, som spillede for os.

Om aftenen var der fest i hangaren med sang, tale og god mad og en masse god musik.

Store Flyvedag

Af større arrangementer har vi jo været en del af "Store Flyvedag" som strakte sig over to dage, stor succes.

Der var ca 7000 tilskuere til showet over de to dage og nok de fleste besøgte Hangar 2 og så, hvad vi kunne byde på.

Igen i år kunne vi tilbyde hjælp på forskellige måder.

Blandt andet fik et af de udstillede fly en skade, som vi kunne hjælpe med at udbedre, så flyet kunne flyve derfra i en forsvarlig stand.

Flagdagen

Vi lagde hangar til Furesø og Herlev Kommuner festdag for veteranerne

Vi regner med at i oktober får vi skiftet alle vores lysstofrør ud i hangarhallen til LED.

Først blev rørene sponsoreret og siden opsætningen af dem.

Aeroseum

Foreningen har ligeledes været en tur i Gøteborg, hvor vi havde en overnatning inden vi besøgte Aviation museum "Aeroseum" med rundvisning.

"Flagdag". Igen i år var det ganske velbesøgt med ca. 250 besøgende.

Der var taler af Furesøvs viceborgmester og Herlevs borgmester samt en veteran, Mick Krag, som fortalte om DIF's tilbud til tidligere udsendte med udgangspunkt i sit eget virke som instruktør for andre veteraner i Hørsholm Golfklub.

Der var også musik af Jazz Veteranerne

Esk. 721 og 722 har ligeledes besøgt os for at holde deres årlige møder.

Generalforsamling

I februar havde vi vores årlige generalforsamling som forløb uden de store udfordringer.

I år blev vi færdig med de sidste renoveringer af vores lokaler, som har været et noget større projekt end vi måske lige havde regnet med, men godt er det blevet.

Enkelte benyttede lejligheden til at prøve en tur i deres simulator med blandt andet Viggan. Museet var utrolig spændende og inspirerende og bare konstruktionen i klippen kunne blæse os bagover. En spændende og underholdende tur.

Arrangementer

Vi har igen i år mange arrangementer og er oppe på 59 og har 9 aftaler resten af året, og heldigvis kommer der stadig tilmeldinger løbende. Vi har i år her den 1. oktober haft 15.300 besøgende. Det er næsten det samme, som vi havde sidste år på samme tid.

Medlemmerne

I dag er vi 189 medlemmer, og vi har her de sidste måneder fået flere nye medlemmer end vi plejer. Vi kan kun håbe at det vil fortsætte.

Af de 188 medlemmer er ca. 30 aktive i foreningen ved almindeligt arbejde i hangaren, vagter i foreningens åbningstider, guider ved rundvisninger, opstilling af flyvevåbnets rekrutterings-fly F-16 m.v.

Aldersfordelingen har også ændret sig en del. I dag er vores yngste medlem 12 år og vores ældste blev 100 år den 23. september og han er faktisk foreningens første Formand Jørgen Rasmussen.

F-100

Vores helt store udfordring angående vores fly var jo nok samlingen af F-100 GT-927, som vi blev færdig med i juni og derfor kunne invitere til F-100 lørdag den 29. juni, det blev et stort tilløbsstykke.

Der var gamle piloter, teknikere og alle kunne de fortælle spændende historier.

Foreningen fik en hjelm fra en gammel F-100 pilot (HIT), som han brugte, da han fløj F-100.

Den ligger nu i flyet, som et flot minde fra dengang.

F-84

Fik registrerings nummer på i maj.
F-84 - 51-10777.

Lynx.

Vores aftenhold er kommet rigtig langt med S-134. Vi får lejlighedsvis stumper til helikopteren og en masse må vi selv lave, men det går støt fremad.

F-16.

Når den er i Hangar 2, pusler og pudser vi den og laver alt det vi har mulighed for med de midler, vi har. Den bliver vasket, støvsuget og der bliver skiftet de skruer der mangler eller er blevet beskadiget.

T-33.

Den står i Jylland, hvor den skal have lavet et par reparationer og lidt malerarbejde venter den også på.

Montre.

Vi har fået lavet en ny flot montre hvor vi har lavet en kopi af, Station Nord på Grønland og med en C-130 der laver et "Juledrop" og en Lynx helikopter på inspektion.

Jumo motoren.

Står nu i ude i hangaren og er så færdig, som vi kan. Der er lavet plastik cover for at beskytte vippetøjet og flot lys er der også i den, når man passerer forbi den.

Action 24

VFH blev spurgt, om vi kunne tage til Fredericia i april, da NATO havde 75 års jubilæum og derfor holdt "Totalforsvarsmessen Action24". Vi tog der over tirsdag, hvor vi samlede Flyvevåbnets nye F-35 mock-up og det meste af F-16, som begge skulle udstilles.

Vi havde fredag opgaven at bemandede F-16 for besøgende, blandt andet viste vi flyveren frem for den amerikanske ambassadør og hans hustru. Begge dage var en stor succes

Foredrag

De første var :

Bjørn Nitschke (NIT)

Fortalte om nogle af sine oplevelser i eskadrille 722 med S-61 helikopteren. Blandt andet om da vi mistede U-281 ved en ulykke i vadehavet, hvor alle 5 besætningsmedlemmer blev dræbt.

Bjørn kom også ind på den formodede baggrund for havariet.

Jan D. Johansson

Dronebekæmpelse i Ukraine. Bliv opdateret på den seneste udvikling indenfor droner og krigsførelse med droner.

Foredraget dækker både historien, men også teknikken bag om den mangeartede brug af droner.

Wagn Langebek

Fortæller om sit operative virke på Chipmunk, Harvard, T-33, F-84G, F-86D, F-104G, Draken og T-37. Senere en gennemgang af flyvning med civile fly, Og sådan er livet gået, med "ups and downs", og muntre episoder ind imellem.

Stefan Rasmussen GYD.

Et foredrag, hvor Stefan G. Rasmussen - i Flyvevåbnet kendt som GYD - på sin specielle måde fortæller om sin tur fra et ministerielt brev sendt til ham i Malaga, til mange år efter, at blive "den kaptajn"...

Pensioneret læge Christian Tollund

Fortæller om sine oplevelser som læge i Flyvevåbnet. Han har bl.a. arbejdet, som læge på SAR helikopteren.

Endvidere fortæller han om oplevelser som udsendt krigskirurg. Har han været udsendt til Tsunami katastrofen i 2004. Der bliver vist billeder og videoklip fra missionerne.

De to sidste er :

Jan D. Johansson

SR-71 Blackbird er sikkert kendt af de fleste, som interesserer sig for flyvning. Blackbird'ens smukke, graciøse men på samme tid dystre former har været til glæde for flere generationer af flyværder.

Thomas Harder

Fortæller om Kaj Birksted, der under Anden Verdenskrig gjorde en strålende karriere i RAF og efter krigen spillede en vigtig, men kontroversiel og for Birksted omkostningsfuld rolle i opbygningen af det danske Flyvevåben.

Hangar 1 - Flyvestation Værløse

v/Johnnie Bloch Jensen

Flyvestationens udvikling

Arealet som tidligere udgjorde Flyvestationen, er de seneste år blevet opdelt i erhverv og boligområder.

De eksisterende bygninger (hangarerne og FMI) huser i dag erhvervs-ejere/lejere og større bebyggelser er opført på de tidligere ubebyggede områder.

Enkelte områder, landingsbanen og tilstødende grønne arealer, Sønderød, Præstesø og Bringe Mose, er Naturstyrelsens ressortområde, og således med offentlig adgang.

På den tidligere flyvestation Værløse, foregår der FLYHIS relaterede aktiviteter i Hangar 1, Hangar 2 samt i Shelter 207.

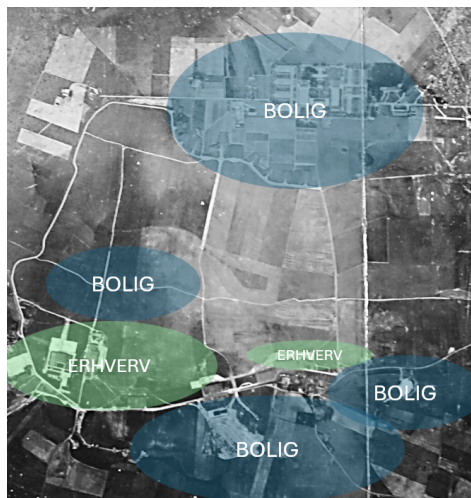
På kortet fra 1942, før nyere bygninger blev opført, er indtegnet bolig- og erhvervsområderne. Filmstationen A/S, Hangar 1 ApS og Hangar 2 ApS ejer og udlejer arealer i bygningerne til forskellige lejere.

Der er få områder/bygninger, som stadig er på statens/kommunens hænder, men ellers er hele området udstykket og der bygges stadig rundt omkring.

Samarbejdet med FLYHIS

Aktiviteterne i Hangar 2, hele vestdelen af hangaren, består af foreningen Værløse Flyhistoriske Hangar, som bidrager til vedligehold af materiel og formidling omkring de udstillede effekter i Hangar 2 og flyhistorie generelt.

I syd-delen af Hangar 2 foregår ligeledes vedligehold af de museale aktiver, herunder reparation og udbedring af fremtidige museale effekter, Draken fly-cockpit, samt J-33 motor(er).

Ligeledes har FLYHIS egne projekter med konservering og vedligehold af særlige flytyper, som ikke er direkte egnede til brug for publikum.

Da de mange tidligere medarbejdere på Flyvestation Værløse har haft bopæl på Sjælland, findes der således i Værløse et støttepunkt for FLYHIS, hvilket alle i Hangar 2 nyder godt af.

Se mere under Værløse Flyhistoriske Hangar og DAFORO.

Fortsat forbedringer af Hangar 2

Efter at Furesø kommune valgte at udtræde af lejemålet i tilbygningen i Øst, er der påbegyndt en modernisering af faciliteterne, herunder bedre og mere effektiv udnyttelse af pladsen.

Således er der skabt en række ændringer, som giver mere lyse lokaler samt flere lokaler. Ombygningerne er ligeledes en forberedelse til fremtidig udlejning til formål som ligger indenfor flyvestationens kulturelle eller tekniske anvendelse som flyvestation.

VET2 projekter

Timer Moth projektet

er afsluttet, idet den tekniske gennemgang af den medfølgende motor viste, at tidligere "restauratører" havde taget alle bevægelige dele ud af motoren.

Derved skiftede projektet karakter, og håbet om, at kunne komme op at flyve med den igen, erstattedes af et ønske om, at klargøre den til display.

Hensigten er, at den skal "op og hænge under loftet", og indgå i en mindre udstilling omkring Flyvertropperne (mere om dette på et senere tidspunkt).

J-33 motorprojektet

er skudt i gang, og FLYHIS har et ønske om, at få repareret en J-33 motor, som har fået smadret et brændkammer, ved at få udskiftet dele fra en anden tilsvarende motor.

De indledende skridt er taget, ved at adskille en J-33 motor som er erhvervet fra en jysk skrothandler, og få erfaring og viden om motorens opbygning.

Derefter skal den defekte motor adskilles og defekte dele udskiftes. FLYHIS har demonstreret elementer i opstartssekvensen for en J-33 motor, og således blev det konstateret, at motoren havde det "godt" efter i mange år have været taget ud og stillet på lager.

Draken A-008 projektet

går i hovedtræk ud på, at genskabe et cockpit med publikumsadgang – i publikumshøjde. FLYHIS har stillet en række cockpitdele til rådighed, sammen med andre dele indkøbt i Sverige og Jylland.

Projektet udvikler sideløbende en "vogn" til cockpitet, som vil kunne gøre cockpitet mobilt internt i hangaren.

Projektet kører over flere år..

Veteranflyv på Værløse

Projektet er ledet af Gert fra Foreningen Hangar 2, som arbejder med afsætning og vedligehold af den fremtidige græsbane.

Projektet lider lidt under Naturstyrelsens udlejning af arealerne til lokale bønder, som klipper græs (og *afmærkningspæle*), og derfor har landmåleren været forbi flere gange.

Baggrunden for projektet er aftalen med Naturstyrelsen om anvendelse af deres græsareal til brug for Veteranfly ind/ud af Værløse.

KZ III (OY-DEA) som er en del af projektet, er omregistreret og landet på "danske plader". Under vedligeholdelsesarbejdet er der konstateret en række fejl og områder der skal forbedres, hvorfor projektet midlertidigt støttes via dygtige teknikere fra Holbæk.

Det er forventningen at KZ III'eren kommer tilbage til Værløse til sine vanter omgivelser og overvintrer.

Historisk samling projektet

I Hangar 1, opbevares en række arkivalier som relaterer sig til såvel Hangar 1, flyvestationen generelt samt Hærens Flyvertropper.

Samlingen udvides løbende, og således tilgår hele tiden nye effekter. Samlingen sikrede sig tidligt ved nedlæggelse af flyvestationen, mange af de elementer som stadig stod på flyvestationen, og der har været mange og venlige donorer i denne sammenhæng *Særlig tak til John, Arno og Torben.*

Opkøb af en uniformsjakke M1939 fra Hærens Flyvertopper, med stempler og tilhørende "S.B." – hører til sjældenhederne.

Ligeledes opkøb af fotoalbums, uniformsdele og "vinger" fra Hærens Flyvertropper og Flyvevåbnet, har sikret mange spændende arkivalier i samlingen.

Enkelte arkivalier er "uerstattelige", og bringer ud over en god historie også stof til eftertanke.

En effekt, som skiller sig lidt ud fra andre er en tysk Adler skrivemaskine, med dansk tegnsæt og hjælpetaster, der er produceret under krigen, ifølge tilgængelige produktionsdata omkring 1944, og angiveligt "beslaglagt" af frihedskæmpergruppen Holger Danske på flyvestationen 12. maj 1945.

Udover selve skrivemaskinen fulgte også "dokumentation" for beslaglæggelsen med:

"Værløse d. 12. Maj 1945. Anvendt af det Tyske Luftvaaben paa Flyvestation Værløse under Besættelsen af DANMARK."
– underskrevet af A.X.H.D, Holger Danske.

Forventningerne til 2025

Vi vil i 2025 fortsætte fokus på:

- 1) Renovering af Hangar 2.
- 2) Få tiltrukket flere "fly-byggere" herunder styr på bane og reparationsflyvninger samt udbygget.
- 3) Samlingen af Hærens Flyvertroppers

og Flyvevåbnets arkivalier.

Det gode samarbejde med FLYHIS forventes at fortsætte med de igangværende projekter, og særligt varsling/radar/luftforsvars området håber vi at kunne udvide.

Bunkeren mellem Hangar 1 og Hangar 2 er i 2023/2024 blevet renoveret og gjort skimmelfri, og vi håber, at kunne udbygge den således at den kan indgå i særlige rundvisninger, i tæt samarbejde med Værløse Flyhistoriske Hangar - Hangar 2.

Draken Team Karup

v/John Andersen, formand

2024 har været et godt år for Draken Team Karup. Der har været masser at lave, ikke kun i Shelter 152, men også i Domehallen på FLYHIS.

Et kig i kalenderen afslører, at vi startede det nye års arrangementer med Draken Kuren. Det var lørdag den 20. januar. Der var 32 af vores medlemmer, som havde ønsket at deltage arrangementet, det er vi godt tilfredse med.

Draken kuren

Den er jo at betragte som en lettere forsinket julefrokost hvor årets aktivitetsprogram afsløres. På grund af de restriktive adgangsbestemmelser, var det ikke muligt at afholde arrangementet i Hangar 1, vi måtte i stedet ty til de lidt mere ydmyge omgivelser i Domehallen på FLYHIS.

Det viste sig da heldigvis ikke at være så ringe endda. Vi fik – efter gæsternes udsagn – en rigtig god eftermiddag ud af det. Der var også blevet sørget for, at der ikke var weekend lukket for varmen, så der var ikke nogen der klagede over for lav temperatur i hallen.

"Store Oprydningsdag"

i marts, var i lighed med tidligere år flyttet til Danmarks Flymuseum i Stauning, en beslutning der blev taget, da vi ikke mere kunne modtage gæster på flyvestationen.

På Flymuseet er vi heldigvis meget velkomne. Aftalen går ud på, at vi møder op på et aftalt tidspunkt, får en kop kaffe og et rundstykke, svinger støvekludene hen over flyene nogle timer, fylder luft i hjulene og støver udstillingsmontrene af. Derefter er der en let frokost.

Som eftermiddagsunderholdning – efter afstøvningen af flyene – havde vi i år inviteret "Foto- Henning" til at fortælle om sit noget specielle arbejdsliv i Flyvevåbnet, det var bestemt ikke kedeligt.

Der blev under vores besøg i Stauning ytret ønske om at få adgang til flyene. Dette ønske blev velvilligt imødekommet måneden efter, hvor der var åbent cockpit for Draken Teams medlemmer, vi takker for museets imødekommenhed.

KARBOR

fejrede 70 års fødselsdag i dagene omkring den 1. april. I den anledning blev vi spurgt, om vi havde mulighed for at lave et static display med vores fly.

Da brandfolkene altid er yderst imødekommende, når vi beder om deres hjælp, var svaret selvfølgelig, at det kan vi sagtens. Så vi havde fly og cockpit på display hen over weekenden. Godt endelig at kunne give lidt tilbage for den hjælp vi modtager.

Action 24

Senere i april måned deltog vi i Action 24, den store forsvars- og beredskabsudstilling i Fredericia i anledning af NATO's 75 års fødselsdag.

Allerede i januar måned modtog vi en invitation til at deltage i fejringen af fødselsdagen.

Invitationen var en direkte henvendelse til os, som en forening, der arbejder frivilligt for Flyvevåbnet og dermed for Forsvaret. Invitationen var en opfordring til at deltage i den store udstilling der skulle afholdes i Messehallerne i Fredericia i april måned.

Efter en kort rådslagning på et morgenmøde, en tirsdag i januar, var vi enige om, at det skulle vi da i hvert fald deltage i.

Der blev bestilt en plads i den hal, hvor Flyvevåbnet skulle udstille både et F-16 fly samt den nyindkøbte F-35 mock-up, så vi mente nok, at vi var en hel del på hjemmebane når vi stillede op med cockpittet fra den rigtige F-35.

Vi havde desværre ikke mulighed for at få transporteret et af vores tre fly ned til begivenheden. Det kunne ellers have været sjovt med den rigtige F-35 og F-35 version 2, udstillet side om side. Men som nævnt, var det ikke en mulighed.

Vi havde indledningsvis bestilt et areal på 35 kvadratmeter til vores udstilling.

Men vi fandt hurtigt ud af, da vi modtog de første plantegninger, at vi var blevet tildelt et areal på 100 kvadratmeter i stedet. Vi brugte derfor de næstfølgende tirsdage til at bestemme, hvordan vi skulle udfylde de mange kvadratmeter som vi fik stillet til rådighed.

Vi besluttede os for følgende opsæt:

- Vores salgsbod i fuld "Galla" opstilling
- Gedhus Museets cockpit
- Vores Testbus
- En raketstol med pilot mannequin
- Et ekstra kaffe-/spisebord med stole
- En opskåret 30 mm maskinkanon.
- Diverse billeder og foreningsstandere

Vi havde også vores Volvo oppe at vende som muligt udstillingsobjekt, men da der jo ikke var transportmulighed, og den ikke er anvendelig på vejene, blev den valgt fra.

Det hele blev beregnet så fint, at vi var sikre på, at vores bod, merchandise og alle de andre dele kunne pakkes i testbussen, som jo er synet og indregistreret. Derefter var der så bare tilbage at transportere cockpittet på sædvanlig vis - på vores auto trailer. Kalenderen havde imidlertid en solid overraskelse i baghånden til os.

I starten af februar blev vi opmærksomme på, at vores Testbus skulle have været synet inden udgangen af januar. Det viser sig, at militære veteran køretøjer skal synes hvert år. Det havde vi ikke været tilstrækkeligt opmærksomme på.

Med hjælp fra vores efterhånden store netværk på flyvestationen, fik vi bestilt et hurtigt syn til bussen, hvor den selvfølgelig blev kasseret.

Den var dermed ude af billedet.

Vi måtte derefter ud på flyvestationen for at låne et andet køretøj, til at fragte vores udstilling til Fredericia. Det viste sig at være en smal sag, så vi kunne tørre sveden af panden og få lidt ro på.

Udstillingen skulle løbe over tre dage (19-21 april) med opstilling og klargøring fra den 17. april. Vi havde organiseret det sådan, at 4 af os skulle køre ned med alt grejet den 17. og lave selve udstillingen. Den skulle så efterfølgende passes af 3 x 4 personer hen over weekenden. Søndagsholdet var slutteligt udset til at stå for nedpakning og hjemtransport.

Onsdag den 17. tidligt om morgenen kørte et par stykker af os afsted fra FLYHIS med kurs mod Fredericia. To andre var allerede på vej med cockpitet. Vi overhalede dem kort efter vi var kommet på motorvejen.

Vel ankommet til Fredericia, fik vi udpeget vores areal på det store halgulv, og så var det ellers om at komme i gang med udpakning, den hal vi ankom til, indeholdt kun et F-16 fly, en F-35 mock-up og en trehjulet kaffevogn.

Kort tid efter vores ankomst rullede de to andre ind på pladsen med cockpitet og så var det ellers dømt opstilling. Efter et par timers forløb var vi tilfredse med vores udstilling, der blev taget et par billeder, vi fik styr på udstillerparkering og spisebillerter, hvorefter vi gjorde klar til at køre hjem igen. Vores næste hold ville først ankomme fredag den 19., hvor selve udstillingen skulle åbne.

Da fredagsholdet ankom, kunne de med det samme konstatere, at vores naboudstillere havde "møvet" sig godt og grundigt ind på vores tildelte plads.

Jørgen tog en voksen - samtale med naboen og i fællesskab fandt man frem til en løsning på problemet. Da mit vagthold ankom om lørdagen, var hal-len ikke til at genkende.

Den havde taget en kæmpemæssig forandring fra den hal vi havde forladt om onsdagen. Den var nu fyldt op med forskellige udstillinger, der var stande på alle sider af os og vi var ganske rigtigt blevet klemt lidt sammen af naboerne.

I løbet af dagen var der mange besøgende i hele messecenteret. Vores stand blev også flittigt besøgt. Der var således rig mulighed for at hilse på tidligere kolleger og bekendte fra arbejdslivet. Alt i alt en særdeles god oplevelse.

Salget i vores bod gik også ganske udmærket, selvom vi havde stor konkurrence fra de udstillinger, der uddelte gratis merchandise. Der kunne vi ikke rigtigt være med. Vores lørdag sluttede med en gratis burger og en øl eller en sodavand. Planen var vist, at det skulle have været et grillparty - udendørs, men det fungerede ikke rigtigt, da der var regnvejr. Så vi spiste maden i bilen og kørte derefter hjem.

Pengekassen blev deponeret i Domehallen til søndagens vagthold. Derefter var der en kort telefonisk debriefing til lederen af søndagsholdet.

De fire "søndagsmennesker" pakkede alt grejet sammen da messen lukkede og fik det hele kørt hjem søndag efter lukketid, så slap vi for en ekstra tur til Fredericia om mandagen.

Det overordnede indtryk af Action 24 er, at det var professionelle folk vi havde med at gøre hele vejen igennem, vi mødte kun venlighed og hjælpsomhed under hele forløbet. Selve messen og de mange besøgende var en rigtig fin oplevelse, som nemt kan tåle en gentagelse.

Nordisk stævne

I juni måned var der indkaldt til Nordisk Stævne. Med deltagere fra Danmark, Norge, Sverige og Finland. Stævnet der er et arrangement for gamle soldater havde i år udgangspunkt i Skive.

Man havde ønsket at få en rundvisning på Flyvestation Karup. Draken Team blev kontaktet, med henblik på at få en rundvisning i Shelter 152 og hvis muligt, ville man da også gerne opleve en opstart af et af flyene.

Det var omkring det tidspunkt, at AR-113 absolut skulle genere med en større olielækage. Men nogle hurtige hænder og opfindsomme arbejdsmetoder skaffede ro. Flyet blev færdigt og fredag den 14. juni var vi klar til at modtage vores gæster ved shelteren.

Vi blev lidt overraskede, da der ankom ikke mindre end 3 store busser og ud væltede 125 skandinaver. Alt gik som forventet, opstarten lykkedes og efter ca. 35 minutter, drog busserne videre.

KZ-Rally

Dagen efter, havde vi et hold på Skinderholm til KZ-Rally med museets cockpit. Det er andet år i træk, at vi er blevet inviteret til at deltage i det fint tilrettelagte arrangement.

Danish Airshow

Vi har også lagt en masse kræfter i forberedelse til Danish Airshow, som jo altså ikke blev til noget alligevel - desværre. Så det var med en vis befrielse at, vi gik ind til sommerferien.

Draken Meeting forberedelser

I hele den første del af året, har der været afholdt et antal møder med piloterne for at planlægge årets Draken Meeting.

Vi startede op igen tirsdag den 6. august. Her begyndte arbejdet med at få AR-113 flyttet til FLYHIS samt at få Domehallen klargjort til Draken Meeting.

Der er rigtig mange ting som skal koordineres, hvis vi skal undgå fuldstændig kaos. Borde, stole service og bestik måtte vi hente rundt omkring hos vennerne på flyvestationen, så vi havde nogle travle tirsdage.

Samtidig med det begyndte det at vælte ind med tilmeldinger. På et tidspunkt var vi virkelig i tvivl om, vi kunne håndtere det store antal mennesker.

Heldigvis har jeg nogle stjernegode medarbejdere til at hjælpe med opgaverne, og så har vi alle prøvet det før.

Nogle koncentrerede sig om at få flyet, AR-113, helt klart til opstart, medens andre arbejdede med at få Domehallen pæn og ryddelig, så der kunne skaffes plads til alle de 77 tilmeldte. Det største antal deltagere nogensinde.

Det bunder nok i, at der i år var deltagere ikke kun fra Draken Team, Hawkeye Association og Lisbon Association men også fra Efterbrænderen, som er foreningen for "gamle" ESK 725 teknikere.

Blokhus Flyin

Imens alt dette foregik, blev der lige akkurat tid, til at deltage i Blokhus Fly-In. Vi har tidligere fået tilbuddet om deltagelse, men har ikke lige haft tid eller lyst til at køre den lange vej til Blokhus med cockpittet.

Det skulle imidlertid vise sig at være en stor succes for os. Vi var de eneste som havde merchandise med, så der var snart opløb ved vores stand.

Draken folkene som deltog, var meget begejstrede, så hvis vi bliver inviteret næste år, skal vi nok satse på en mere opjusteret deltagelse.

Draken Meeting for real

Endelig oprandt dagen for vores største event – Draken Meeting. Dagen startede som vanligt med et rundstykke og en kop kaffe til de morgenduelige, og dem var der forbavsende mange af i år.

Da klokken var blevet hen ad 10, åbnede Museet for besøg. En fin gestus fra de frivillige som er tilknyttet museet. Vi havde i forvejen aftalt, at der gerne skulle være åbent til omkring klokken 12.

Derefter var det tid for opstart af AR-113. Da opstarten foregår i gården på FLYHIS er der meget snævre grænser for, hvor meget der kan åbnes for gas-sen uden at vi vælter lette vindfølsomme køretøjer ude på Herningvejen.

Det lykkedes også denne gang at undgå ulykker, så efter en kort motor-kørsel, gik vi videre i programmet, til vores efterhånden legendariske frokost.

Vores grillhold tog sig kærligt af bøf-ferne og pølserne og med et let tilbehør af kold kartoffelsalat og almindelig grøn salat blev alle mætte og klar til resten af programmet.

Eftermiddagens program bestod af 2 foredrag. Det første blev holdt af Anders Bertel og omhandlede omskolingen af ukrainske kampvognsbesætninger til den donerede Leopard 1.

Det var meget interessant at høre om de ret omfattende færdigheder, som en sådan besætning helst skal være i besiddelse af, hvis de vil gøre sig håb om at overleve.

Det andet foredrag blev holdt af WIS og omhandlede lidt aktuelt fra Flyvevåbnet og lidt om de nærmest kommende år og den udvikling som måske venter os i den nære fremtid.

Det er altid en fornøjelse at lytte til en lettere humoristisk fremstilling af begivenhederne.

Efter sidste foredrag sagde vi farvel til deltagerne fra Lisbon Association og Efterbrænderen.

Deltagerne fra Hawkeye Association gik til generalforsamling og vi andre startede på oprydningen.

Efter tilbakemeldingerne at dømmes, blev det til en rigtig god dag. Der er i alt fald meldt ud, at man ønsker at deltage i Draken Meeting igen til næste år.

Generalforsamling

Vores aktiviteter for i år sluttede med den nyligt afholdte generalforsamling. Der var genvalg til alle der var på valg, det eneste nye er, at bestyrelsen fik grønt lys fra generalforsamlingen til at hæve kontingentet.

Det er første gang i de 28 år foreningen har eksisteret, at kontingentet ændres.

Projekter

Status på vores igangværende projekter er:

- Halefinnen der skal opstilles som vores vartegn, er klar til maling.
- Cockpittet som skal ende på museet, er klar til maling.
- Testbussen, er klar til syn.
- Registreringen af vores reservedele er snart tilendebragt.
- Vi har for første gang skiftet dæk på en hovedhjulsfælg.

Tak

Her til sidst, vil jeg gerne takke alle vores venner på flyvstationen fordi I altid er klar til at hjælpe os, når det kniber.

Tak til KARBOR, fordi I altid er klar til at varetage sikkerheden, når vi starter et af flyene op.

Tak til Gedhusmuseet fordi vi altid kan låne jeres cockpit til vores mange aftaler.

Tak til Leder FLYHIS – Henrik Hjorth, fordi du altid er klar til at hjælpe os med de opgaver vi ikke selv har mulighed for at håndtere.

Hvad enten det drejer sig om en udskænkningstilladelse i forbindelse med et arrangement på FLYHIS, eller at få en ønsket reservedel hjem fra USA, med alt det besvær en sådan request afstedkommer.

Sidst, men bestemt ikke mindst, en kæmpe tak til Draken Teams bestyrelse samt til Tirsdagsholdet.

Tak for et super godt samarbejde året igennem.

Værkstedsgruppen Karup

v/ Kjeld Hansen, formand

Kran

Motor til den gamle kran er blevet renoveret og malet. Den er nu monteret på sin plads hvorefter den så køres over i en garage, så der kan blive bedre plads i vores værksted.

T-33

Der har også været en del at se til med den T-33 som blæste ned i stormen.

Den er blevet repareret og har fået udskiftet fastgørelsesbeslaget, er fornyet og forbedret så nu skulle den ikke blæse ned igen.

Den er også blevet malet og derefter blevet sat op igen ved flyveskolen. Der er kommet megen ros siden den er kommet op på sin plads.

Bedford

Vi er stadig i gang med den Bedford, som skal trække anhænger med en adskilt F-84. Det vil tage lang tid, da hele indmaden skal udskiftes.

Og der er en del træ der skal udskiftes. Motoren er sat på plads men der har været en del besvær med køleren, som var ny med da vi fik den, men den var utæt, så den måtte tilbage til firmaet for reparation.

VW

Vi har også gang i en VW dobbelt kabine, som gerne skulle ud at køre igen, men der mangler reservedele, før det kan ske. Når den er færdig skal den synes, med det vil vi få en bil så vi kan komme på FSN efter dele og skal ikke ud at låne en bil hver gang.

F-16

F-16 team har også været ude en gang, det bliver også den sidste da folk er over 80 år eller lige under.

Tur

Den sidste tur gik til Nørre Uttrup til Kræftframte børns årlige åbent hus.

Helicopter Wing Flyservice

*Tekst: Jan Lauritsen, HW Flyservice
Foto: Ole Jørgensen, Flyveskolen*

T-33 ved Flyveskolen er i luften igen

Så har T-33 på Flyveskolen fået luft under vingerne igen efter reparation. HW Flyservice hjulpet med nedtagning og opsætning af flyet. I den forbindelse blev der afholdt en lille ceremoni.

Chef HW HOK holdt tale. Han fortalte om T-33's historie i det danske flyvevåben.

Han sagde Tusind tak for udført arbejde til FLYHIS, Værkstedsgruppe Karup, ledet af Henrik Hjorth.

HOK roste dem også for den store indsats gennem mange år, med renoivering af Flyvevåbnets tidligere operative materiel. Uden deres indsats ville meget af historien forsvinde.

Efter afsløring af T-33 dataskilt (*data leveret af Michael Andersen*) inviterede Chef Flyveskole, GEP på et glas og chips i baren på Flyveskolen.

Efter stormen

T-33'eren røg ned af piedestalen under en storm for et par år siden. Værkstedsgruppen Karup installerede nyt ophæng og reparerede samt maalede flyet.

Harvard Danmark

v/ Jan D. Johansson

Harvard Danmark har haft glæden af ikke mindre end fire nye hårdtarbejdende medlemmer i år, og der plads til flere. Det er dejligt at få nogle ekstra hænder, så er det som om alting går lidt lettere.

Året startede på mange måder som 2023 sluttede, nemlig med at strippe stumper, dog ikke så rart i +4°C, men hvad gør man ikke for en Harvard.

Jan Klarbæk og formanden stripper, endelig et bevis på at formanden laver noget

Ved den lave temperatur fandt vi ud af at stripperen kun var ok, men en efterfølgende aftørring med cellulosefortynder tog det sidste. Vigtigt med god udluftning og tykke handsker.

Louise Christensen er i gang med at smøre stripper på.

Samtidig har Kræn Hjortlund med lidt hjemmearbejde sikret at vi nu har en propel der fungerer og er efterstet efter alle kunstens regler. Røntgen analyse viste at bladene faktisk var i en acceptabel stand, hvilket var en stor lettelse.

Da alle smådelene til cockpittet var klar, kastede vi os over de lange lister der er med til at forme cockpittet, samt sidekonsollen der indeholder trim, gas osv..

Daniel Tuma borede de første af mange nitter ud, da vi fandt en lille smule rust på beslagene i motorkåberne. "To skridt frem og et tilbage".

Det blev efterfulgt af fairing og motorskærme, dog viste det sig at motorskærmene havde en del galvanisk korrosion under de stå beslag der sidder. Så af med stål beslag, rens, alodine og mal.

Alodine er det man på engelsk kalder en *chemical conversion coating*, som binder aluminiumoxid og beskytter aluminium mod yderligere oxidering, så nu er der håb for at stumperne holder mange år endnu.

I modsætning til originalen giver vi alle sliddele i cockpittet et lag lak, så der er håb om at det holder sig lidt længere.

Vi fandt desværre ud af at vores Mae West fairings, dem der dækker hjulene i vingerne, er i lettere dårlig tilstand, så de får brug for lidt TLC - og vi vil overlade det til læserens fantasi hvorfor de hedder Mae West fairings.

Jan Klarbæk fikser Mae Vest fairings

Vi havde et mål om at montere de første parter på rørrammen, men det kan godt være vi ikke helt når det, men så har vi til gengæld nået en hel del andre ting.

Ulrich Krog maler og maler

En stor tak til SSG Henrik Hjorth, hvis hjælp har været uvurderlig gennem året, i særdeleshed at vi nu har fået alle delene pakket ind på varme og tørre hylder.

Også en stor tak til Strut Nordjylland, Team Draken og Pensionisterne på FSN AAL – uden jer var vi ikke kommet langt. Men frem for alt tak til både gamle og nye medlemmer, der troligt møder op og skruer Harvard.

Følg med på www.harvarddanmark.dk eller *Harvard Danmark* på Facebook og meld jer ind i Harvard Danmark.

Der er en bid vej igen og skulle der nu sidde nogle medlemmer derude og tænke - jeg vil godt komme til Karup en gang om måneden, så sig endelig til.

Harvard Danmark følger også den moderne trend og tilbyder gerne hjemmearbejde. Alle, uanset erfaring, er meget velkomne!

Nu må vi da snart være færdig med at male. Tommy inspicerer malerarbejdet.

Sommer hygge med Harvard Arne, Ulrich, Louise og Richard.

Glæd jer til at se en ægte "dansk" Harvard i luften!

Pensionistgruppen FSN Aalborg

v/ Frank Nielsen

Året 2024 har været et specielt år med en stram økonomi, aflyst Air Show, ingen sommertur, men alligevel har der været plads og kræfter til at være med til at vise flyvevåbnet udad til.

Udstillinger

I marts måned blev vores F-16 fly udstillet på Skive kaserne, med henblik på at motivere unge mennesker til at søge et job i forsvaret.

F-16 samles i Skive på en kold dag i marts

Pensionister fra Aalborg var med i dette arrangement og kunne fortælle hvad et F-16 fly kan. I april måned afholdt forsvaret sin store folk- og sikkerhedsudstilling i Fredericia hallerne.

Her havde Aalborg 4 pensionister med, til at fortælle de gode historier om flyvning og F-16 fortræffeligheder. Mange interesserede unge drenge og piger, ville vide mere om forsvaret.

Flyvevåbnets stand var velbesøgt.

Aalborg Team er klar til at modtage dagens gæster

De unge mennesker venter spændt på at få opfyldt deres drøm om at sidde i cockpittet på en F-16 i Fredericia.

Aalborg Storcenter

er meget glad for at udstille fly fra Flyvevåbnet.

Det var tredje gang et F-16 fly blev udstillet i centeret og i år var der en F-35 mock-up udstillet på pladsen foran centeret.

En sådan udstilling trækker besøgende til centeret, samtidig får Flyvevåbnet kontakt med de unge mennesker.

Som tidligere omtalt har forsvaret en stram økonomi, så storcenteret afholdt de omkostninger, der var forbundet med udstillingen.

Selvom en F 35 tager sin godt ud foran Storcenteret, så er det stadig F-16 flyet der får stor opmærksomhed fra gæsterne.

Det er efterhånden blevet rutine at samle et F-16 fly i Storcenteret.

Efter denne udstilling, fik vores F-16 fly en pause på Aalborg Forsvars- og Garnisonsmuseum, til glæde for museet gæster. Efter denne pause skulle flyet videre på turné rundt i landet.

Meteor

I hangar 67 arbejdes der stadig på meteor flyet, der er godt gang i renoveringen af flyets hood.

Denne har fået udskiftet et større antal ruder og de resterende er blevet poleret.

Så er der gang i skift af ruder

Vi venter stadig på, at få vores Harvard tilbage fra maleren. Det ville være skønt om den kunne komme med, hvis der bliver air show på Aalborg i 2025.

Nimbus

Vi har fundet vores gamle Nimbus frem fra gemmerne og støvet den af.

Den har ved samme lejlighed fået et større eftersyn med henblik på, at vi kan tage den med på udstilling.

Historisk

Vi har mange historiske arkivalier, som vi gerne vil vise frem, derfor inviterede vi vores forenings medlemmer til at besøge hangar 67.

Dette besøg blev afholdt i september, hvor vi startede med en let frokost i kaffestuen.

Herefter kunne vore gæster gå rundt se på det vi havde at vise frem. Omrent halvdelen af vores medlemmer var mødt frem, de havde en god eftermiddag, sammen med gamle kolleger og bekendte.

Tur til Stauning

Vi har efterhånden en del medlemmer i hangaren, der ikke har arbejdet på fly.

Derfor blev der arrangeret en udflugt til flymuseet i Stauning. Her viste direktør Lars Sø rundt og kunne fortælle mange historier om historiske fly.

Hangar 67

Vi har fine forhold i hangar 67, hvor vi deler hangar med hjemmeværnet.

Vi har fået tilsagn om at vi kan blive der til 2028, som verden ser ud lige nu.

Vi har et godt forhold til både hjemmeværnet og flyvestationen.

Team Tordenjet Skrydstrup

v/ Poul Larsen

Året 2023/24 blev et mere stille år end de foregående år havde været. Øgede sikkerhedskrav har i perioder skabt usikkerhed om adgang til flyvestationen; men heldigvis har vi mødt stor imødekommenhed, så en nedlukning af vores aktiviteter i Team Tordenjet har kunnet undgås.

Campus 35

En ansøgning om tilladelse til at besøge den nye Campus 35 blev da også imødekommet og i starten af januar var vi på et meget interessant besøg i Campus.

Slagelse - desværre nej

I starten af april måned fik vi en spændende forespørgsel fra FW PAO-afdeling om opstilling af vores F-16 udstillingsfly i Vestsjællands centeret i Slagelse.

Efter succesen i Kolding, var vi naturligvis indstillet på at løse den opgave. Det blev derfor aftalt at vi sammen med 2 medarbejdere fra PAO-afdelingen skulle besøge centeret for sammen med deres tekniske chef at besigtige centeret, for at finde ud af hvordan vi kunne få vores fly ind i centeret og hvor det kunne udstilles.

Ved besøget i centeret blev det dog hurtigt klart, at det ville blive en meget vanskelig opgave. Dels kunne flyet kun komme ind i centeret hvis en roterende indgangsdør blev demonteret, dels kunne flyet kun samles på centortorvet, hvis det kunne slides sideværts når den ene vinge var monteret for at kunne montere den anden vinge.

Alternativt skulle vingerne monteres vha. en løftevogn nedefra.

Haleroret kunne godt monteres vha. en kran; men ville vanskeliggøre flytning af flyet sideværts for montage af den sidste vinge.

En granskning af højden på det roterende indgangsparti afgjorde dog vores beslutning om at sige nej til opgaven.

Selv hvis den roterende del af dørene blev demonteret ville vi, pga. loftshøjden, ikke kunne vippe flyet som vi gjorde i Kolding og dermed ville vi ikke kunne få flyet ind i centeret.

Det er naturligvis ærgerligt at måtte sige nej til en spændende opgave; men det var vore vurdering at risikoen for at stå med en dyr demontering af en indgangsdør og så konstatere at vi alligevel ikke ville kunne få flyet ind i centeret, var for stor.

Legat

Team Tordenjet blev i forbindelse med modtagelsen af de første F-35 tildelt, et legat fra Flyvevåbnets jubilæumsfond.

Der var bred enighed i teamet om at legatet skulle bruges til noget, som kunne komme flest muligt af foreningens medlemmer til gode.

Efter nogle lange drøftelser i teamet, blev det besluttet, at vi skulle anvende en del af legatet til en udflugt for TT's medlemmer og vores turmanager fik sammensat et program for dagen, hvor vi skulle besøge Sønderborg slot for at se de historiske udstillinger og efterfølgende spise frokost på Dybbøl Banke.

Det var også planen at vi skulle finde et sted hvor vi kunne spise aftensmad.

Undervejs i de lange drøftelser om hvad legatet skulle anvendes til, opstod der en idé om at vi måske kunne bringe en del af vores glæde og stolthed over at være blevet set og belønnet videre til nogle, som mange i Teamet i forvejen har stor sympati for, nemlig børnene på Julemærkehjemmet Fjordmark.

Vi er en del af medlemmerne i TT, som er Julmærkevenner og med stor majoritet blev det besluttet at give en donation til Julemærkehjemmet Fjordmark sammen med vores besøg

Det var rørende at se børnenes begejstring, da vi fortalte om hvorfor vi havde besluttet at donere et beløb til Julemærkehjemmets arbejde og endnu mere rørende at få et håndtryk fra flere af børnene og et stort "tak".

Det blev en rigtig hyggelig dag med en god middag som afslutning.

Forhåbentlig bliver det på et tidspunkt muligt at invitere børnene til et besøg hos os, hvor de kan se hvad "de gamle" i Team Tordenjet går og hygger sig med.

Pembroke

I forbindelse med hangargruppens afklaring af hvorvidt vi skulle sige ja til at renovere den Pembroke, som længe har stået i depot hos FLYHIS i Karup, fik vi aftalt et besøg hos FLYHIS og i Gedhusmuseet.

Det blev en inspirerende dag, for nogle det første besøg både hos FLYHIS og på Gedhusmuseet og dagen gav god inspiration til en evt. kommende historisk udstilling om Flyvestation Skrydstrups spændende historie.

Hangargruppen

Efter det store event i forbindelse med den officielle modtagelse af de første F-35 fly havde vi både et F-104 og et T-33 fly stående, som skulle adskilles og returneres til henholdsvis Aalborg og Værløse.

Desværre gav hydraulikpumpen på blokvognen op i forbindelse med afhentningen af F-104 flyet til Aalborg og transporten måtte derfor udsættes til blokvognen var blevet repareret.

I forbindelse med klargøringen af T-33 flyet til udstillingen ved FAA-arrangementet, var det blevet besluttet at hangargruppen skulle udskifte nogle anker møtrikker på flyet, hvorfor det skulle blive stående indtil reparationen, var gennemført.

En del af opstillingerne af F-16 udstillingsflyet blev aflyst, ligesom DAS 24 jo også blev det. Det betød således af der kun blev en opstilling i Fredericia i forbindelse med den store Nato udstilling, samt en opstilling på kasernen i Skive. Hangargruppen har dog også været involveret i demontering/opstilling af F-35 mock-uppen i forbindelse med transport fra Skrydstrup til Fredericia og Aalborg, ligesom vi har samlet den igen i forbindelse med nogle rekrutterings-arrangementer i Skrydstrup.

Som tidligere nævnt har hangargruppen brugt en del tid på at overveje om vores næste projekt skulle være klarlægning af Pembroke flyet fra FLYHIS i Karup.

Drøftelserne har i høj grad gået på om det ville være muligt at håndtere det store fly i vores hangar. Besøget i Karup gav dog en afklaring af bekymringerne, så vi har derfor sagt ja til opgaverne

Den første del af flyet er nu transporteret til Skrydstrup og overvejelserne om hvordan klarlægningen skal foregå er i fuld gang. Det bliver nødvendigt at klargøre flyet i mindre bidder, da der ikke er plads til at samle flyet i hangaren.

Det betyder at en kommende prøvesamling må foregå udendørs, når flyet skal meldes færdigt.

T-33

Desværre er færdiggørelse af T-33 flyet til Værløse blevet noget forsinket pga. stor travlhed på malerværksted i Skrydstrup og dels har "Hangarnisserne" drillet hangargruppen ved at vælte den ene droptank ned fra den transportvogn hvor den lå.

Det betyder at tanken må adskilles for at rette bulerne ud igen, så vi kan få gjort droptanken klar til maling.

Arkivgruppen

Store forandringer ser vi hver onsdag når vi møder ind hos Team Tordenjet. Der bliver bygget, revet ned og flyttet rundt.

Meget bliver tilovers, så vores ide med de blå kasser ude på de enkle arbejdssteder har for os været medvirkende til at man har forstået budskabet som lyder.

Smid aldrig ting og sager væk, oprydning er Team Tordenjets skræk. Soldater har ofte svært ved at dømme, når værksted/kontor de skal tømme: " De gamle her havde så mange ting som ligger og roder rundt omkring. NU skal det brændes, eller på dumpen!" Nej, lad Team Tordenjet se på stumpen! I sådanne sager ku` meget man finde, om kollegernes liv, både ude og inde. Genstande, tekst og billeder, af dette og hint kunne passe os helt fantastisk fint. Kontakt os gerne, så ser vi på sagen. Er der mere end kassen kan rumme, kommer vi gerne og hjælper – til sidste krumme!

Det er budskabet som har båret frugt. Vi mangler hænder, så vi har lavet en god aftale med Lokalhistorisk Forening for Vojens-området.

Her får vi hjælp til at arkivere og til at få skannet fotos af vores materiale fra før 1950 om "Fliegerhorst Hadersleben".

En stor hjælp som vi er glade for og som her er med til at bevare det gode lokale venskab.

Vi har i Team Tordenjet modtaget en stor historisk samling på 50 ringbind og tilsvarende bøger.

Bjarni Bendixen Frederiksberg 73 år, har i årene 1965 – cirka 2000 samlet på signerede foto af jagerpiloter fra WW II. Ca. 700 i alt, fra alle krigsførende lande, samt af Flying Tigers i Kina og amerikanske aces i Korea krigen.

En stor og spændende opgaver vi her har påtaget os mht. skanning og formidling m.m. Det er en meget unik samling som vi ønsker at rigtig mange kan få kendskab til.

Vores medlem, Leif Hallum har færdig gjort sit materiale omkring katapultsæder, som gennem tiderne, har været

anvendt i RDAF et flot og stort arbejde er her blevet færdigt.

Aarvig er et navn vi støder på mange gange for os, der har haft sin gang på Flyvestation Skrydstrup.

Aarvig fik ved sin afgang fra flyvevåbnet i 1984 sat et varigt minde på Flyvestation Skrydstrup, en P- Plads i F-16 værkstedsområde blev navngivet efter sig. Erik Aarvig fik også en opholdsstue i Officersmessen, Aarvig's stue.

Team Tordenjet er så heldig at huse alle han værker og det er en stor samling af billeder. Aarvig havde den store hobby at male og at tage billeder af fly.

En udstilling med Aarvig's værker er et af de ting vi vil tage op til næste år.

Hans Kristoffer Christensen, Arkivgruppen

Igen i år skal der lyde en stor tak til Flyvestationen for stor opbakning til vores arbejde med at bevare historien.

Ligeledes en stor tak til FLYHIS for hjælp og opbakning til vores arbejde.

LUFTFORSVARETS VETERANER

v/ H. THUESEN, formand

Museumsudvalg

Koldkrigsmuseum Stevnstfort kan stadig tiltrække frivillige til arbejdet med det udstillede HAWK materiel.

Ca. 13 frivillige møder trofast op 2 gange om måneden, derudover en håndfuld "arbejdsramte" som deltager når muligheden er der.

I 2024 er der 2 mærkedage der er værd at nævne. Den 1. april var det således 40 år siden, at Eskadrille 541 flyttede fra Middelgrunds fort i Øresund til Stevnstfort.

Det blev fejret efter alle kunstens regler med udstillinger af hjemmeværn, af foreningen for militære køretøjer mm.

Også veteranerne fra Næstved deltog, som så mange gange før, med at tilbyde gæsterne køretur i Piranha'en.

De frivillige fra Stevnstfort arrangerede en mini deployering med 5 – 6 køretøjer som skulle illudere Eskadrille 541's indrykning i Stevnstfortets område.

60 års dag

Næste begivenhed er fejringen af 60 års dagen for de første fire HAWK enheders oprettelse, som fandt sted den 8. okt. 1964 i Fort Bliss i Texas USA.

Det blev et stort tilløbsstykke, hvor MJ. M.S.Nielsen, som er guide, fortalte de mange gæster hvad det hele gik ud på.

Gæsterne kunne derefter følge den lille kolonne fra adgangsporten og videre til afskydningsområdet.

Her kunne man følge arbejdet bl.a. med at missilerne blev flyttet fra lastbilen til afskydningsrampen.

Arrangementsudvalg

Foreningen afholder stadigvæk 4 årlige arrangementer, generalforsamling, høstfest, julefrokost, samt et udearrangement, der i år var et interessant besøg i Ejbybunkeren.

Ejbybunkeren blev bygget som operationscentral for Københavns luftforsvar på Vest volden i Rødovre i begyndelsen af den kolde krig.

Fra det store operationsrum i midten af Ejbybunkeren var der forbindelse til flyvevåbnets radarstationer, der overvågede luftrummet, og til kanon- og siden raketbatterierne i Københavns Luftforsvar.

Ved hjælp af et avanceret datatransmissionssystem kunne der fra operationscentralen udpeges mål direkte på raketbatteriernes egne søgeradarer.

Ejbybunkeren blev nedlagt som operationscentral for Københavns Luftforsvar i 1971, da dens funktion blev integreret i en nyt NATO-fælles kontrol- og varslingssystem.

I 2012 åbnede Ejbybunkeren som en del af Oplevelsescenter Vest volden.

Den 2. april var der indvielse af LUFTVET nye museum og biograf, der nu er en del af Koldkrigsmuseum Stevnfort.

Dokumentudvalget

Udvalget har udført arkivarbejde. Der er sket udskiftning i redigering og udsendelse af LUFTVETs hjemmeside og udvalgsskift af medarbejder.

Udvalget har indledt samarbejde med Forsvaret Media Arkiv, der vil overspille vores VHS-bånd til DVD og opdatere vores kassettebånd.

Fly Museum Stauning har vist interesse for modtagelse af udvalgt materiale til fremvisning på museet.

Hjemmesiden Nyluftvet.dk er blevet hacket, hvorfor vores hjemmeside har ny adr. luftvet.dk.

Denne hjemmeside er under opbygning.

Gedhusmuseet.

v/ Palle Jørgen
Christensen

I år har vi været heldige at låne Le Tourneau crash-kranen "Dino" som blikfang.

Den har nok lokket et par "strøgakun-

der" ind, som ikke lige forbinder vagten med et museum? Kranen blev leveret som våbenhjælp i 1961, men gik ud af beredskabet først i 1990'erne.

Kranen er beregnet til bjærgning af

havarede fly. Den er diesel-elektrisk drevet af en Cummins 245 Hk. diesel. Motoren er direkte koblet til jævn- og vekselstrømsgeneratorer.

Alle funktioner er elektriske og muliggør meget præcise bevægelser. Hvert hjul har en elmotor. Kranen kan løfte 20 tons til 9 meters højde.

Den er terrængående og vejer totalt 33 tons. "Dino" er køreklar, men kan ikke tåle at stå ude en hel vinter. Den er nu gået i vinterhi i Hangar2.

Ellers har museet haft endnu et rekordantal besøgende – 1878.

Vi er specielt stolte af de store arrangementer som Flyvevåbnet's Soldater Forenings årlige jubilatræf og Nordiske Soldaterforeningers Stævne fra fire lande, i år med udgangspunkt i Skive.

Vores satsning på QR-koder på skiltningen på engelsk og tysk bliver godt modtaget.

Facebookkampagnerne fortsætter målrettet med gode resultater.

Særlige udstillinger

Der skal jo helst være noget nyt til vores trofaste gæster, der besøger os med jævne mellemrum.

I år en udstilling af en Draken pilots nødudstyr og HM Dronning Margrethes service, når hun rejste som VVIP, Very Very Important Person, på både S- 61 og Merlin.

Venligst udlånt af Eskadrille 722's VIP-sektion.

P.S. "Dino" er opkaldt efter tegneseriefiguren Fred Flintstones dinosaur "hund".

DINO bjærger en F-100

HM Dronning Margrethes service

Danmarks Flymuseum i Stauning

v / Bent Laursen

2024 blev måske et lidt underligt år for Danmarks Flymuseum.

Byggeproblemer

Bedst som vi var kommet i gang med at bygge Rundbuehal nummer 2, så blev Naturfredningsforeningen indblandet, og de stoppede byggeriet.

Det viste sig at området hørte under Paragraf 3, altså nærmest fredet. Men så har vi heldigvis en anden plan, at bygge en lidt mindre hal mellem Hal 1 og Hal 2.

Planen med at bygge en udstillingshal nummer 4 kører stadigvæk i bedste velgående.

Fornyelser

Vi er i gang med at forny udstillingen, bl.a. med små filmklip ved hvert enkelt fly, der kan vises på gæsters mobil ved hjælp af QR koder, samt indtaling af data/historie på dansk/engelsk/tysk, også på QR koder.

Vi arbejder også på at få lavet en helt ny film til vores biograf, som i øvrigt er ved at blive frisket op.

Som det sidste, har museet netop købt hele grunden vi er placeret på, så er den side af sagen sikret.

Jubilæum 2025

Der ud over er der mange andre ting sat i gang, som vil /skal være klar til museets 50 års jubilæum lørdag d. 19 april 2025.

Der vil blive en eller anden form for "fest" i løbet af 2025 på grund af jubilæet.

Tak

Jeg vil slutte af med at takke på bestyrelsens vegne, for alle de bidrag frivillige kommer med, det gælder både penge beløb, men også ting og sager. Vi er glade for at man tænker på os.

Jagergruppen Stauning

v / Bent Laursen

2024 er bare løbet af sted med os, vi nærmer os så småt hvor vi kan begynde at tænke på at male F-84 dele. Vi har fået slebet næsten hele forkroppen ned for gammel maling, uden at slibe i aluminium'en.

Stort set alle fairings er blevet sandblæst repareret, et par enkelte fairings måtte vi selv lave nogle nye, de originale var for dårlige. Et par tankdæksler oven på vingerne er blevet sat i stand.

Luftbremseren eller airbrakes om man vil, var i dårlig stand, der måtte skæres noget af, og laves en ny plade samt nye huller, så den lignede noget igen.

Næste opgave bliver hovedunderstelsbenene, de skal skilles helt ad, samles og males igen. Det ser måske ikke ud af så meget det vi laver, men ting tager tid når det skal gøres ordentlig, det er kun en gang vi får chancen for at lave sådan en 84'er.

Torpedo

Vi er også i gang med at pudse en torpedo op, så den skinner, derefter skal den samles, og stilles ind i udstillingen mellem Avro 504 og Dankok.

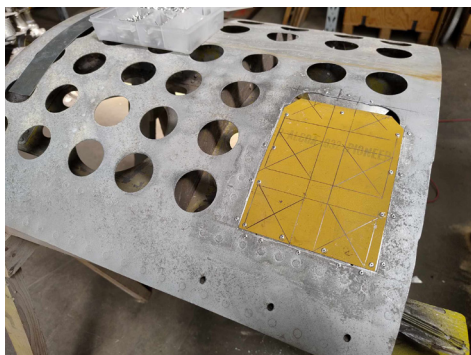
Embraer

En 4 mands gruppe har været på Bornholm, og hentet stumper til en Embraer EMB-110 Bandirante, ganske vist et civilt fly, men når det er samlet om nogle år, skal det udstilles.

Passer og plejer fly

Vi passer og plejer også de udstillede flyvevåbenfly på Museet. De sidste par år med hjælp fra Draken Team Karup, som kommer een gang årligt i marts, og giver en hånd med.

Stor tak for det samarbejde

Strut Nordjylland

v/ Steen Lee Christensen (LEE)

Det gamle ordsprog "Time flies when you're having fun" passer særligt godt på året 2024 for Strut Nordjylland. Vi har nydt at flyve med vores to fly, KZ III og KZ VII, ligesom restaureringsarbejdet med Piper Cub'en skrider planmæssigt frem.

40 års jubilæum

Af større begivenheder kan nævnes at vi den 4. maj fejrede klubbens 40-års jubilæum, som var godt besøgt, selvom vejret gjorde sit til at flere af vores gæster måtte køre i bil til arrangementet, og lade deres fly blive hjemme i deres hangarer.

Det skal dog bemærkes, at jubilæet faktisk burde være afholdt i oktober 2023, men det er en helt anden historie.

Blokhush Fly-in m.m.

Af større aktiviteter deltog vi med vores fly i bl.a. Blokhush Fly-in, Veterantræf på Grønhøj, Fly-in på Vesthimmerland og Viborg m.m.

Ligesom det var planen at deltage i Danske Flyveres Fly-in på Samsø, men 20-30 knobs krydsvind på en våd græsbane lagde desværre en stopper for det arrangement.

Eftersyn

Vores dygtige medlemmer har igen i år gjort alt for at vi kan flyve i vores fly, ved at gennemføre de krævede eftersyn og fikset de ting som dukkede op.

KZ III 61-613 (OY-DZE)

Nye sideruder monteret i højre side, da de blæste ud under en flyvning. Heldigvis skete der ingen skader på jorden.

Grundet radiostøj, og delvis ujævn tænding på højre side blev tændkabler og tændrør udskiftet.

KZ VII O-619 (OY-ATM)

Knastaksel inspiceret, magneter sendt til 500 timers eftersyn, slanger til kabinevarme og karburatorforvarme udskiftet. Nye dæk monteret.

Piper Cub Y-652 (OY-AZR)

Kroppen er og diverse rorflader er færdigbeklædt med Ceconite. Det gamle bomuldslærred på venstre vinge er fjernet og ribber m.m. gennemgået for korrosion.

Vingen er faktisk i rigtig fin stand. Dog er forkanten visse steder lidt bulet, hvilket vi vil udbedre. Vi har fået nogle stykker forkant fra Danmarks Flymuseum som vi vil montere, hvor nødvendigt.

Højre vinge er endnu ikke "afklædt", men mon ikke den er i samme fine stand som den venstre.

KZ II 11-101 (OY-FAT)

Flyet ejes ikke af Strut Nordjylland, men da klubbens medlemmer har hjulpet meget med renoveringen, føler vi den også hører lidt til hos os.

KZ II blev i 2024 luftdygtig, og deltog bl.a. i Blokhush Fly-in. KZ II skal håndstartes, og da Jan Johansson skulle starte den på stranden for at flyve hjem, var den ikke særlig samarbejdsvillig.

Jeg ved ikke hvor mange gange Jan fik hevet i propellen, men jeg tror han nu kan lave armbøjninger med en enkelt hånd. Da Jan endelig fik gang i motoren modtog han stort applaus fra publikum.

Varmemangel

Da vi ikke har varme i vores hangar, er vi begrænset med lærreds- og malearbejde, hvorfor vinteren bruges til opgaver der ikke er temperaturafhængige.

Strut formation på vej fra blokhus til Aalborg lufthavn.

KZ II på Stranden i Blokhus

KZ VII på Stranden i Blokhus

KZ III ved Stranden i Blokhus

MRAZ M-1C Sokol (OY-DLF)

Sokol'en er restaureret af Lars Søe-Jensen, og vi har hjulpet med lærreds- og malearbejde.

Den er nu placeret i vores hangar, hvor vi til foråret hjælper med at montere vingerne, gennemgå flyet grundigt, og også hjælpe med prøveflyvningsprogrammet.

Det bliver spændende at se den færdig og flyvende igen.

DAFARO

Danish Airbase Fire And Rescue Organization

v/Torben Stevnsborg

2024 blev året hvor de største forandringer i DAFARO slog igennem. Vi begyndte at se enden på snart 3 års efterdønninger fra Corona krisen

Der har været meget travlt i vores skoletjeneste og flere kommuner byder ind på vores skoleforløb. Der er kommet nye opgaver og mange bekendtskaber er skabt.

På NATO messen Action 24 fik en af vores frivillige kontakt til FVT og et samarbejde blev etableret omkring lærlingeuddannelser. Der blev sat et møde i stand med en af vores faste samarbejdskommuner. FVT kom fra Århus og kommunen mødte talstærkt op.

DAFARO deltog selvfølgelig også og der har efterfølgende været en del kontakt på tværs af alle deltagere.

Vores gruppe af sundhedsfaglige voksede i 2024 og der er blevet holdt kurser både internt men også eksternt for at ruste gruppen.

FIRST RESPONDER enheden har haft meget travlt og har deltaget i mange arrangementer i årets løb.

Den ene af vores sundhedsfaglige kvinder har vi støttet i at få en længere praktikperiode ved en af forsvarrets enheder, hvad vi ser frem til kan blive til virkelighed.

På køretøjssiden har FLYHIS vist os stor tillid og hvor det ikke har skortet på forståelse for vores mission. Henrik Hjort har vist format på mange måder og senest sammen med KALU har sikret at vores gruppe nu er uniformeret når vi står på udstillinger og er ude i landet til arrangementer.

Status

Vinge 68 015 VW akutambulance er nysynet medio 2024

Vinge 73 618 Mercedes akutambulance synet frem til februar 2025

Vinge 74 083 VW Doka servicevogn nysynet ultimo 2024

Vinge 43 634 Magirus U2 universal-sprøjte (forventes klar 2. halvår sæson 2025)

Vinge 47 255 Mercedes F8 crashtender (forventes klar ultimo 2025)

Ukendt Vinge nr. Ginge crashtender (projekt tid ukendt)

Ukendt Vinge nr. Bukh traktor (projekt forventes klar sæson 2025)

Ukendt Vinge nr. Hydrocopter/ redningsbåd (forventes klar til sæson 2026)

Egne projekter:

Vinge 42 243 Unimog 404 Rescuocar

Ukendt Vinge nr. Kuli lysanlæg (projekt forventes klar medio 2025)

Lærlinge

Vi har været så heldige at få 2 unge mekanikere lærlinge i vores frivillig-gruppe som knokler på at få vognene i drift. De har allerede ydet en kæmpe indsats. Og som om det ikke er en stor gevinst fik vi lige før denne beretningen står til afsendelse den glade besked at den ene lærling har fået praktikplads på Høvelte værksted. STORT tillykke til Victor.

Digitalisering

Fototjenesten arbejder løbende på at få digitaliseret alt billedmateriale.

Året igennem har vi haft mange forespørgsler på specielle ønsker fra vores store arkiv.

Vi forventer at der på hjemmesiden i løbet af 2025 bliver lukket op for menuen "stationer". Stor tak til Tonny for hans kæmpe arbejde!

Vi har stor politisk bevågenhed fra flere kommuner og arbejder på at få 1 – 2 praktikanter fast fra udkolingen.

Så kom John, en tidligere kollega der har overtaget nogle faste opgaver. Hans viden og indsigt er en stor gevinst for foreningen.

Bunkerprojektet er en længere proces, men dag for dag sker der nyt. Regler, love, miljøkrav, sikkerhed og ikke mindst ansøgninger er en lang og træg vej.

Alt i alt har vi i 2024 haft mere end 9000 besøgende udover skoletjenesten i vores shelter og blevet set af et ukendt antal landet over.

Ingen tvivl om at DAFARO har en plads. Vi har rigtig mange samarbejdspartnere og der kommer flere og flere til. Vi ser frem til 2025 med stor glæde.

Tak til alle i DAFARO som yder en kæmpe indsats og de som støtter op om vores lille museum på Værløse

DC-3 Vennerne

v/Henrik Hoppe, formand

2024 er året hvor det er 5. sæson vores DC-3, OY-BPB ikke har været operationel i forhold til vores medlemmer. Det til trods har foreningen formået at fastholde et medlemstal på over 1000.

Vi må se i øjnene at 2 defekte motorer sammen med en corona nedlukning ikke gjorde det let for os. Samtidig står OY-BPB overfor et stort eftersyn der skal udføres før vi kan få vores flyvetilladelser tilbage fra Trafikstyrelsen.

Men når det er sagt, har der trods alt været mange aktiviteter i løbet af året. Både for vores medlemmer og for teknikerne i Hangar 141 i Københavns Lufthavn.

Da vi ikke kan flyve medlemsture har vi afholdt spændende foredrag, et besøg i atombunkeren REGAN Vest, Besøg hos Eskadrille 722 SAR i Roskilde Lufthavn, en tur til Hamborg med besøg på Airbus fabrikken og Rundture over København med Nordic Seaplanes.

Selvom vi ikke flyver behøver det ikke at være kedeligt.

80-års fødselsdag

2024 var også året hvor vi fejrede "Den Gamle Dame"s 80-års fødselsdag. Arrangementet blev afholdt på Danmarks Tekniske Museum i Helsingør lørdag den 6 april.

Fødselaren var parkeret i Hangar 141 i Københavns Lufthavn og kunne ikke selv være til stede.

Men "Den Gamle Dame"s søster, der desværre er endt som museums fly optog fornemt den tomme plads.

De to havde tidligere fløjet side om side, mens de gjorde tjeneste i Royal Danish Air force.

Tidligere luftkaptajn Stefan G. Rasmussen, fortalte levende om sin tid som pilot i Flyvevåbnet på "Den Gamle Dame", med både humor og alvor.

Der blev skålet i champagne og sagt tillykke - Det var en dag de ca. 120 fremmødte vil huske.

Værløse Store Flyvedag

Store Flyvedag på den nu nedlagte flyvestation i Værløse 10-11 august, var også en anledning for DC-3 Vennerne til at vise publikum hvem vi er.

Vi havde en stand med god snak og salg af souvenirs og fik samtidig en del nye medlemmer.

Søndag fik publikum i Værløse et overraskende besøg. DC-3 Vennerne havde planlagt et MCF (Maintenance Check Flight) netop denne dag. Til stor glæde for de mange der nyder lyden af rigtige flymotorer.

OY-BPB passerede i lav højde den tidligere startbane i Værløse 3 gange og fortsatte flyvningen nordpå ud over Sjælland.

Flyvningen var perfekt både teknisk og for moralen der næsten kunne nå op til skyerne. Det var en flot præstation fra vores tekniske Team der kulminerede denne dag.

Fremtiden

Hvad er fremtidsudsigterne så for en 80 år gammel DC-3'er ?

I august afholdt DC-3 Vennerne en konference i København, hvor Norge, Sverige og Finland, der alle opererer

luftdygtige DC-3'er var samlet. Målet var at styrke samarbejdet, dele erfaringer, reservedele og diskuterer fremtiden.

Alle var enige om, der stadig er mange gode år tilbage i de gamle flyvemaskiner, men udfordringen ligger i manpower til vedligeholdelse og økonomi.

DC-3 Vennerne er fortsat fast besluttet på det skal lykkes at generhverve vores flyvetilladelse fra Trafikstyrelsen – vi har lige gennemført en perfekt Check Flight så moralen er helt i top.

Invitation

Endelig vil vi komme med en invitation til alle flyelskere: Bliv medlem af DC-3 Vennerne!

Et lille beløb på kr. 375,- årligt, vil hjælpe med at holde "Danmarks Flyvende Legende" på vingerne. Vi skylder fremtiden, at man fortsat kan opleve en flyhistorie der ændrede luftfarten.

Vil du helt tæt på "Den Gamle Dame" har hun ladet sig forevige i en flot 3D version på forpladsen ved kontroltårnet i Københavns Lufthavn.

Med PC, mobil eller tablet, kan man "gå" rundt om flyet, komme tæt på de 14 cylindrede motorer, "gå" ind i kabinen og bevæge sig ud i cockpittet.

Lader man musen svæve over de mange "Detail TAGS" kan man blive klogere på flyets historie og tekniske detaljer.

Bevæg musen rundt i det originale cockpit og få viden om instrumenterne piloterne har brugt til flyvninger de sidste 80 år.

3D præsentation, Indmeldelse, information og støtte:

<https://www.dc3vennerne.dk/>

DC-3 Vennerne ønsker alle et fantastisk Flyveår i 2025

Lidt for ”Tekniknørderne”

v/ Jørgen Skouborg
Technical Manager, DC-3 Vennerne

Som nævnt ovenfor mistede foreningen i 2020 tilladelsen til at flyve med foreningens medlemmer, hovedsagelig grundet ny lovgivning på området – Hovedforordning 2018.

Vi har i den forgangne tid arbejdet tæt sammen med Trafikstyrelsen for at få tilladelse til medlemsflyvningerne tilbage og har afdækket de nye lovkrav - præcisering og af ansvars forhold, særlig overfor 3'part

De konkrete opgavetitler

1. Organisationstilpasning.

Vi skal ændre fra nuværende personlig attestering for luftdygtighed til organisatorisk attestering. Vi har arbejdet med dette siden 2022, mest med at forfatte nye håndbøger, dette arbejde foregår stadig.

Selv om OY-BPB er nationalt reguleret foreslår Trafikstyrelsen, at vi læner os op ad EASA's værksteds organisations model - EASA Part 145 og Part M. Dette vil lette Trafikstyrelsens godkendelsesproces.

2. Nyt vedligeholdelsesprogram.

Vi har arbejdet sammen med en engelsk konsulent om udvikling af et mere moderne vedligeholdelsesprogram, tilpasset flyets forventede brug, som er ca. 100 flyvetimer om året og kalendertidsstyring i stedet for det hidtidige program ”arvet” fra FLV, med ca. 1000 flyvetimer årligt.

Praktisk betød det at arbejdet med et udførselsinterval på f.eks. 1000 flyvetimer i det hidtidige vedligeholdelsesprogram fra FLV blev udført årligt i FLV regi, og i DC-3 Vennernes regi hvert 10'ende år.

Det nye vedligeholdelsesprogram blev godkendt af Trafikstyrelsen i april 2024 og skal tages i brug i forbindelse med udførelse af det kommende store check (i stedet for IRAN)

Kommende stort eftersyn (i stedet for IRAN)

I henhold til det gamle og hidtidige vedligeholdelsesprogram forfaldt IRAN checket i december 2022.

Vi har siden 2021 søgt efter en virksomhed der kan udføre dette, uden held. Vi fik i 2021 og 2022 kontakt til 2 virksomheder i England.

Vintage Aero, der vedligeholder 2 DC-3 fly for Aero Legends.

Vintage Aero har Britisk DC-3 værksteds godkendelse, men ingen egen hangar. Uden hangar kan de ikke godkendes.

Derefter fik vi via den hollandske DC-3 organisation Dutch Dakota Association kontakt til *Historic Aero Engineering*.

Virksomheden har ingen DC-3 værksteds godkendelse. Trafikstyrelsen var villig til at give en engangsgodkendelse om ellers andre vilkår blev opfyldt.

I juli 2024 meddelte virksomheden dog at de ikke var interesseret i at hjælpe os med udførelse af det store eftersyn, primært af kommercielle årsager.

Som resultatet af ovenstående afslag, er vore eneste mulighed nu at udføre eftersynet i eget regi, vi kalder det Plan B.

Plan B

Plan B er diskuteret med Trafikstyrelsen som stiller krav om at;

1. Vi skal have en godkendt organisation iht. BL 2-1 for at vi må udføre dette store og omfattende eftersyn, eventuelt i samarbejde med en i forvejen godkendt dansk vedligeholdelsesorganisation.

Yderligere, da Trafikstyrelsen har udtrykt skepsis overfor vores ressource kapacitet, forsøger vi at få hjælp fra Norge og Sverige.

2. Flyet skal stilles i Storage tilstand indtil Trafikstyrelsen kan godkende Plan B og ny organisation.

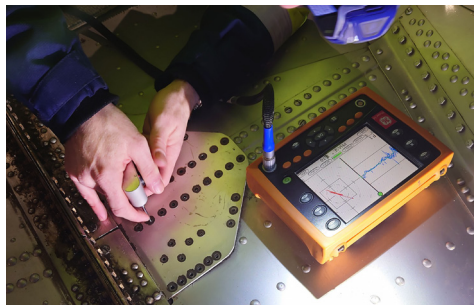
Storage betyder at der ikke udføres vedligehold iht vedligeholdsprogram men i stedet efter et specielt udviklet Storage Program.

Større arbejder udført i det seneste år

1. Under årlig inspektion i 2023 konstateredes korrosion under en forstærknings plade på Højre Vingens Centralplans overside.

For at udføre permanent reparation skal højre vinge demonteres for adgang til korrosionsstedet. Da begge vinger skulle demonteres ifm. det snarligt kommende store eftersyn, ville vi undgå demontering af højre vinge.

Vi udarbejdede en midlertidig reparations instruktion sammen med Boeings ingeniører, således at vi fjernede korrosionen og Boeing beregnede tilbageværende materiales styrke og udfærdigede en midlertidig reparations-instruktion, baseret på vores målinger.

En håndværksmæssig rimelig opgave, men besværlig og administrativt langvarig.

2. Under samme årlige eftersyn fandt teknikerne en over-revet stop wire for sideroret.

Da vi ikke kunne gøre rede for årsagen til dette wirebrud udførte vi "overbelastnings inspektion" af halestruktur, siderors wiresystem og siderors lejer.

En sådan wire var ikke til at opdrive, men måtte specialfremstilles. Inden vi nåede så langt, fandt vi den ønskede stop wire i reservedelene overtaget fra FLV, fint indpakket i original luft emballage og med FLV ibrugtagings attest - klar til at montere.

3. Flyets propellerblade skulle have udført en myndigheds gangtidsinspektion (60 måneder) for eventuelle korrosions-skader i blad roden, i april 2023.

Vi havde planlagt dette til udførelse i forbindelse med det store eftersyn, men da dette ikke blev til noget som først planlagt, hos en af virksomhederne i England, måtte vi finde en anden løsning, som blev hos MT Propeller i Tyskland ved München. Det blev en større logistisk øvelse med lån af transportkasser fra Dakota Norway og transport af disse til hangar 141 i Kastrup og derfra videre med propellerne til MT Propeller og retur.

Ud over logistikken blev det en kostbar affære – ca. 140.000 DKK

Disse 3 større arbejder er klassificeret som kritiske – og kræver specielle inspektions procedurer og uafhængig efterkontrol samt funktionsflyvninger og var således årsagen til den udførte Maintenance Check Flight 11. august 2024 over FSNVÆR.

Den tekniske fremtid

Da nu OY-BPB er i storage tilstand i hangar 141 og vi er begrænset til at udføre Storage vedligehold, er der i vinter ikke meget at gøre for vores mekanikere og teknikere på OY-BPB.

Vi håber dog at vi kan have opnået Trafikstyrelsens godkendelser og kan igangsætte Plan B om udførelse af det store eftersyn en gang til foråret 2025.

Vi forventer at store eftersyn belaster os med i nærheden af 2000 mandetimer og vil som minimum vare frem til sommeren 2026, om vi ikke finder noget større at reparere, når vi får flyet skilt ad.

Ressourcer og kompetencer

Trafikstyrelsen har som tidligere nævnt stillet spørgsmål ved om vores egne ressourcer og kompetencer er tilstrækkelige.

Dertil er at nævne at på det nylig afholdte Nordiske DC-3 møde blev givet tilsagn fra Norge og Sverige om hjælp, med den hjælp sætter vi vores lid til at vi kommer i mål med det store eftersyn i rimelig tid – sommeren 2026.

Flere hænder, tak

Vi har ved flere tilfælde annonceret efter nye ressourcer og nogle få, dog uden flyteknisk baggrund er startet i hangaren og arbejder under vejledning.

Vi kan altid bruge friske kræfter, men har ikke kapacitet til at oplære og træne mange samtidig idet det belaster vores erfarne mekanikere og teknikere.

I den nærmeste fremtid, medens det store eftersyn foregår, er alle med en flyteknisk baggrund meget velkommen til at hjælpe os i hangar 141 i Kastrup.

Find relevant kontakt på DC-3V's hjemmeside <https://www.dc3vennerne.dk/>

I luften 2026 - forhåbentlig...

Med det store eftersyn vel overstået og med en ny organisation på plads vil vi ansøge om tilladelse til at flyve med DC-3V medlemmer, forhåbentlig og i bedste fald senere i 2026.

Aeronautisk Aktivitetscenter Avedøre AAA

Af Jens Erik Lund

Y-654 flyver fint

Airborne for første gang i 35 år

Ja, Y-654/OY-AZZ flyver fint. Den 27. september lykkedes til endeligt at få AZZ på vingerne i nærmest perfekt prøvflyvningsvej.

Pilot og observatør forbereder sig til endnu en prøvflyvning

Torben Christiansen havde æren af at gennemføre den første flyvning, og han var ganske begejstret, da han landede efter 41 minutters i luften omkring Ringsted flyveplads.

I skrivende stund er der gennemført 5 flyvninger, og indtil videre tyder det på, at vi har fået skruet den rigtig sammen og rigget efter forskrifterne, idet der indtil videre kun har været behov for mindre justering.

Prøveflyvningsprogrammet er lavet i samarbejde med KZ&V prøveflyvnings-sagkyndige, og skal strække sig over mindst 10 timer.

Desværre er flyvesæsonen ved at være slut, og der bliver længere og længere mellem de dage, hvor der kan flyves med de krævede vejrr minima. Men vi udnytter de muligheder, der viser sig indtil 1. december, hvor forsikringen udløber.

AZZ på vægtene i hangaren i Ringsted. En del lettere end hidtil. Ny tomvægt er 395 kg.

Projektbaggrund

Y-654/OY-AZZ kom til hangaren i Avedøre i 2005 efter at have været udstillet på Dragør fort.

I 2008 købte vi flyet af FLYHIS for et ganske rimeligt beløb, mod at det blev restaureret til flyvedygtig stand. I 2012 blev det et bygge/restaureringsprojekt i regi af KZ&Veteranflyklubben.

Det egentlige arbejde med AZZ kom dog først i gang et par år senere. Selve restaureringen har således taget i omegnen af 10 år.

Det kan synes som værende lang tid for så lille fly, men her skal tages i betragtning, at det er AAA tirsdagshold, der en dag om ugen har arbejdet på flyet.

Projektet er afsluttet, som der nu står i byggejournalen. I det kommende år ser vi frem til at kunne vise AZZ frem ved Airshows og Fly-ins, og i det hele taget blot nyde et flot og velflyvende fly.

Tirsdagsholdet

Hvad så, er vores tirsdagshold nu uden arbejde efter færdiggørelsen af AZZ? Nej, på ingen måde.

Over vinteren og i forårets løb har en kreds af medlemmer på flotteste vis istandsat vores klublokale og det opvarmede værksted, ligesom der er blevet ryddet gevaldigt op i hangaren.

Den er omdrejningspunktet for vores klubvirksomhed, og kræver i sig selv megen vedligeholdelse. Over sommeren er den blevet malet udvendigt.

Med en donation fra Ellehammerfonden på 207.000 samt et mindre beløb fra Slots- og Kulturstyrelsen kan vi nu få renoveret et stort vinduesparti i gavlen.

Da hangaren er fredet, skal vi søge om tilladelse til den slags, og Slots- og kulturstyrelsens anvisninger skal følges nøje, det gælder både træarbejde og valgt af farver og malingstyper m.m..

KZ VII OY-ATI i Odense

Avedøre Gamle flyveplads

Det forpligter at være ejer af en fredet bygning fra 1917.

Flyprojekterne

Fokus har i 2024 selvsagt været af få AZZ klar til prøveflyvning. Derfor har arbejdet med de to øvrige flyprojekter, KZ II OY-DHK og KZ III OY-DVA været meget begrænset.

I 2025 håber vi imidlertid for alvor at komme i gang med at få renoveret kroppen på DVA. Det er hensigten, at flyet skal udrustes med en Continental O 200 motor.

De flyvende fly

AAA har i en årrække haft en KZ III Zone ambulance OY-DYZ stationeret i oplevelsescenter Nyvang ved Holbæk.

Den blev ved årsskiftet solgt til Zone Redningskorpsets Venner, der via en gruppe af veteranflyentusiaster fortsat opererer og vedligeholder flyet i Nyvang.

For vores nu to flyvende fly, KZ VII OY-ATI og KZ II OY-DVE har det været både godt og skidt.

DVE har i nogen tid været plaget af tændingsproblemer, som har gjort, at den ikke flyver så meget. Vi har derfor valgt at bytte motoren ud med en anden tilsvarende, der så skal forsynes med elektronisk tænding.

Dermed håber vi, at tilliden til flyet bliver genoprettet, da det i bund og grund er en fin, meget original og velflyvende KZ III.

Til gengæld har vores altid velfungerende ATI fløjet meget i den forgangne sæson. Den har været vidt omkring i landet, bl.a. skal nævnes Store Flyvedag på Værløse, Flight Fantastic i Odense, hvor den var med i displayet, samt flere Fly Ins.

www.flyhis.dk